

Список використаних джерел

1. Белза И. Фридерик Францишек Шопен. М 1991. 141 с.
2. Мильштейн Я. И. Очерки о Шопене. М. 1987. 176с.
3. Голубовская Н. И. О музыкальном исполнительстве. Л. 1985. 143 с.
4. Кашкадамова Н. Б. Фортепианне мистецтво Шопена: Наук.-метод. нарис. Т.: СМП «Астон», 2000. 80 с.
5. Пасхалов В. Шопен и польская народная музыка. Л. – М. 1949. 76 с.

Федорова В., здобувач вищої освіти,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАКЛАСНОЇ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ ЗІ ШКОЛЯРАМИ

Актуальність проблеми позакласної музично-виховної роботи обумовлена сучасними тенденціями розвитку системи освіти в Україні. Пріоритетними стають завдання вдосконалення змісту музично-педагогічної роботи з дітьми в позаурочний час, усвідомлення значення новітніх педагогічних підходів та технологій і перенесення їх у практичну діяльність. Вокально-хорове мистецтво є одним із провідних засобів музично-естетичного, духовного, інтелектуального, національного виховання, розвитку творчих здібностей молодого покоління.

Результати аналізу науково-педагогічних досліджень у галузі дитячої хорової творчості свідчать, що їй властиві різноманітні вокально-хорові виконавські форми, які визначаються комплексом виконавських завдань, співацьким складом, репертуаром, манерою звукоутворення та характером звучання. За поширеною класифікацією дитячі вокально-хорові колективи поділяються на: академічні та народні самодіяльні хори (шкільні, позашкільні хори при Будинках культури тощо), хорові капели; академічні та народні ансамблі пісні і танцю, що поєднують декілька мистецьких жанрів – хоровий, хореографічний, інструментальний; навчальні хори (хори музичних шкіл, хорових студій, хорових шкіл); вокальні ансамблі або малі хори, які відрізняються мінімальним складом виконавців.

Відомо, що голоси дитячого хору за характером звучання наближаються до жіночих голосів. Однак специфічність дитячого голосового апарату, а саме тонкі та короткі голосові зв'язки, малий об'єм легень, постійні психофізіологічні зміни організму, фальцетність звучання головного регістру, відрізняє дитячі голоси від дорослих. Голоси дітей обмежені в діапазоні, звучать ніжно, не мають великої сили та тембральної насиченості. Таким чином, основними відмінностями дитячого хору від жіночого є менший обсяг голосового діапазону та яскраво виражений світлий і дзвінкий характер звучання.

У низці праць, присвячених проблемам розвитку та особливостям дитячого голосу (Н. Дем'яно, П. Лиманський, Д. Огороднов, Г. Стулова тощо), надається детальна характеристика різних вікових груп та відповідно до цього виділяються основні етапи становлення голосу дитини, а саме домутаційний (5-10 років), мутаційний (11-14 років),

післямутаційний (15-16 років). Відповідно до цього дитячі голоси умовно можна розподілити на три вікові групи: молодшу, середню та старшу. Кожна вікова група буде відрізнятися характером звучання, який залежить від фізіологічних можливостей голосового апарату та об'єму звукового діапазону.

Згідно з визначеними віковими групами в хоровій практиці дитячі хорові колективи незалежно від форми та виконавського напрямку поділяються на молодші, середні та старші хори. Найбільш поширеними серед них є шкільні та позашкільні хори. На основі узагальнення досвіду педагогів і хорових диригентів (Л. Гриненко, В. Попова, М. Сабліної, О. Ткаченко, Г. Трофімової, В. Соколова, Т. Смірної, Г. Струве та інших) можна визначити форми, принципи організації шкільних вокально-хорових колективів, завдання та методи роботи в кожній віковій групі.

Головним завданням молодшого хору (1-4 класи), який характеризується обмеженням голосовим діапазоном, є вироблення унісонного звучання хору, засвоєння диригентських жестів та реакції на них (увага, дихання, зняття, фермата, піано, форте, крещендо, димінундо тощо). Особливу увагу вчитель та диригент хору має приділяти диханню. Важливим чинником розвитку навичок хорового співу є використання різних методів вокально-хорової роботи: зміна тональності, спів по знаках руки (релятив), розучування по слуху, з голосу.

Провідні педагоги-музиканти виділяють такі основні принципи роботи з молодшим хором: доступність співацького матеріалу, стрімкість, емоційність уроку, врахування вікових особливостей, творчу активність, різноманітність видів діяльності тощо.

Середній хор (5-7 класи) – це найважливіша ланка в усій хоровій роботі в школі. Основне завдання середнього хору – розвиток двоголосного співу в різноманітних поєднаннях, опанування навичок співу простих триголосних творів – гармонічних та найпростіших поліфонічних (наприклад, триголосні канони). У цій хоровій групі основним завданням керівника стає виявлення тембрових особливостей кожної окремої хорової партії. З цією метою ефективно проводити заняття по партіях.

Старший хор (8-11 класи) може бути однорідним, якщо в ньому співають дівчата та хлопчики (до мутації), і мішаним, в якому беруть участь дівчата та хлопці (після мутації). Основне завдання, яке стоїть перед керівником старшого шкільного хору, – виховання в учасників хору бажання та можливості стати активними пропагандистами хорового музичного мистецтва у своїй школі та за її межами.

Цікавою формою дитячого хорового виконавства є хорові студії, перші з яких виникли в середині 50-х років і набули свого розквіту в 70-80 роки ХХ століття. Студія – це не просто співацький колектив, а навчальний заклад, подібний до музичної школи. Робота хорових студій будується за певним навчальним планом, заняття в ній проводяться планомірно, систематично, з урахуванням вікових психофізіологічних особливостей дітей. Основними принципом студійності є наявність декількох хорових колективів, які називаються «хоровими ступенями», а головною ознакою – взаємозв'язок виконавської діяльності з навчально-освітньою та виховною роботою.

Більш активне залучення молодого покоління різних вікових категорій до участі в різноманітних вокально-хорових колективах у межах позакласної роботи сприятиме всебічному вихованню і розвитку індивідуальних творчих здібностей дитини.

Список використаних джерел

1. Дем'яно Н. Основи хорознавства і методики роботи з хором : навч. посіб. Полтава : ПДПУ, 2018. 96 с.
2. Огороднов Д.Е. Музыкально-певческое воспитание детей в общеобразовательной школе. К.: Муз. Украина, 1989. 166 с.
3. Смирнова Т. А. Хорознавство : навч. посіб. / Смирнова Т. А. Х. : ХДПУ, 2000. 180 с.

Фененко В., викладач,
Полтавська дитяча музична школа № 2
імені В. П. Шаповаленка
(м. Полтава)

ПІДГОТОВКА УЧНЯ ДО ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ В КЛАСІ БАЯНА

Головне призначення початкових мистецьких навчальних закладів – естетичне виховання дітей та підлітків. Значний вплив на музичний розвиток дітей є публічний виступ, який може бути стимулом для їхніх занять музикою за умови професійного підходу викладача до своєї справи. Такий виступ – це один з найважливіших елементів навчання музичному мистецтву, який пов'язаний з умінням реалізувати свої творчі наміри на публіці. Змістовне, яскраве, технічно досконале виконання музичного твору – результат роботи учня і викладача над баянним виконавством, це залучення учня до світу прекрасного, до розкриття його творчої індивідуальності.

Психолого-педагогічні аспекти підготовки учнів до концертних виступів висвітлюються в працях музикантів-педагогів Л.Баренбойма, Л.Когана, Г.Нейгауза, С.Савшинського та ін., а також зарубіжних – К. Мартінсена, Г. Клікштайна, Дж. Горріган. Особливо серйозна зацікавленість цією темою виникла в галузі музичної психології. Теоретичні концепції дослідження стану сценічного хвилювання розробляли Л. Бочкарьов, А. Готсдинер, Х. Мюллер, В. Петрушин, Г. Ципін, І. Тарр та ін. Про сценічне самопочуття та методи роботи над собою для його оптимізації писав видатний актор, режисер та педагог К. Станіславський.

Проблема адекватної поведінки на сцені породжена безпосередньо виконавською практикою: музикантові необхідно «пропустити» твір через себе і подарувати бачення глядачеві. Проблема не нова. Слід враховувати психологічний тип особистості учня. Для подолання надмірного сценічного хвилювання необхідні методики розвитку не тільки емоційної сфери особистості, а також когнітивних (пізнавальних) і вольових процесів.

Концертний стан – це психічний стан, який характеризується посиленням та мобілізацією всіх вегетативних функцій організму для реалізації творчого задуму в ситуації публічного виступу. Він пов'язаний з вольовою регуляцією та потребує від суб'єкта граничного контролю над увагою, концентрації на образному змісті та технічних деталях твору, духовного контакту зі слухачами. Передстартова лихоманка заважає виконавцю вчасно мобілізувати свої ресурси в умовах виступу. Музикант часто переоцінює свої можливості та